

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.20.459/2019/6.

A tanács tagjai:

Dr. Kovács Zsuzsanna a tanács elnöke

Dr. Pataki Árpád előadó bíró

Dr. Molnár Tibor Tamás bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

Dr. Karsai Dániel Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Karsai Dániel ügyvéd)

Az alperesek:

... I. rendű

II.rendű alperes neve II. rendű

Az alperesek képviselője:

Nemzeti Vagyon Kezeléséért Tárca nélküli Miniszter (ügyintéző: dr. Tátrai Norbert kamarai jogtanácsos) I. rendűért

Dr. Batki Nikolett jogtanácsos II. rendűért

A per tárgya:

Személyiségi jog megsértése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

A felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.660/2018/6-II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 66.P.24.777/2013/14.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet részben - az első- és másodfokú költség és illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a II. rendű alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy a fogvatartása során nem biztosította számára a jogszabályban előírt mozgásteret; kötelezi a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 200.000 (kétszázezer) forintot és annak 2015. október 1. napjától a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát; ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A felperes az I. rendű alperes részére 20.000 (húszezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, a II. rendű alperes a felperes részére összesen 127.000 forint (százhuszonhétézer) forint első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget köteles 15 napon belül megfizetni.

A le nem rótt összesen 154.000 (százötvennégyezer) forint első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illetékből 77.000 forintot a felperes köteles az államnak - külön felhívásra - megtéríteni, a fennmaradó 77.000 forintot az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes ellen a bíróság európai elfogatóparancsot bocsátott ki. A felperest az ... tartóztatták le. Az Igazságügyi Minisztérium a 2015. június 7-én kelt XX-NBEJFO/1712/30/2015. számú átiratában a felperesre is kiterjedően garantálta a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága nevében is, hogy amennyiben az európai parancs alapján a kiadás megtörténik, a felperes olyan körülmények között lesz fogva tartva, amely biztosítja részére a minimum 3 m²-es személyes teret. Ezt követően az ... a felperest 2015. október 1-jén kiadta Magyarországnak. A felperes előzetes letartóztatásba került, amelyet a II. rendű alperes neve III. számú objektumában hajtottak végre. Az előzetes letartóztatás 2015. október 1-től, 2015. december 11. napjáig tartott, majd a felperes házi őrizetét rendelték el.
- [2] A felperes jogi képviselőjén keresztül beadvánnyal élt a Fővárosi Főügyészséghez. A megkeresett hatóság Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Osztálya 2016. december 21-én kelt Bv.7067/2016/1-I. számú válaszában tájékoztatta a felperest, hogy az elhelyezésére szolgáló III. számú objektum 733-as és 734-es zárkájában nem biztosították számára a jogszabály által előírt mozgásteret.

A felperes keresete és az alperesek ellenkérelmei

- [3] A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy az alperesek megsértették emberi méltóságát. Kérte, hogy a bíróság egyetemlegesen kötelezze az alpereseket 200.000 forint sérelemdíj és ennek 2015. október 1. napjától a kifizetésig esedékes törvényes mértékű kamatai megfizetésére. A felperes előadta, hogy az elhelyezése nem felelt meg a 16/2014. (XII.19.) IM rendeletben foglalt feltételeknek. A fogvatartására vonatkozó előírások azt a célt szolgálják, hogy a jogkorlátozásoknak szükséges és arányos kereteket szabjanak. A jogszabályi követelmények megsértése a szabadságukban korlátozott személyekkel szemben embertelen bánásmódot valósít meg és ezzel sérti az emberi méltóságot.
- [4] Az I. rendű alperes ellenkérelmében elsődlegesen a per megszüntetését kérte arra hivatkozással, hogy perindításnak csak jogszabályban meghatározott személlyel szemben van helye. Előadta, hogy a 2013. évi CCXL. törvény 143. §-a értelmében a szabadságvesztés végrehajtása során keletkezett károkért az igényt a büntetés-végrehajtási intézettel szemben kell előterjeszteni. A felperes az I. rendű alperessel a fogva tartása során nem került kapcsolatba. Érdemben a kereset elutasítását kérte, mert álláspontja szerint nincs felelőssége a felperes által előadott jogsérelem tényleges megtörténte esetén sem. A Ptk. 3:405. § (1) bekezdése értelmében az állam kizárólag, mint vagyoni jogviszonyok alanya szerepel. A jelen esetben nem közvetlenül közjogi jogviszonyban jelenik meg, hanem az Alaptörvényben és más jogszabályokban meghatározott szervei, mint az államháztartás részét képező önálló jogi személyek útján.
- [5] A II. rendű alperes ellenkérelmében ugyancsak a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy a felperes 2015. október 2. és december 2. között a III. objektum II. épület 733-as zárkájában volt elhelyezve, amelynek alapterülete 10,71 m², az egy főre jutó nettó alapterület 2,76 m² 2015. december 2. és 11. között pedig ugyanezen épület 734-es zárkájában volt a felperes, amelynek alapterülete ugyancsak

10,71 m² és ugyancsak 2,76 m² volt az egy főre jutó nettó alapterület. A befogadást nem tagadhatta meg, a felperes esetében csak 0,33 m² volt a különbség. Az uniós szabályok szerint nem mozgásteret, hanem életteret jelent a 3 m² és akkor nem lehet kivonni pl. az ágyat és a széket a területből. Az életter számításánál az alapterületből kizárólag az illemhely területe vonható le, így a zárkák 14,45 m² életteret biztosítottak a felperes elhelyezése idején, ez 4 fő esetében személyenként 3,61 m² életteret jelent. Az Igazságügyi Minisztériumot vállalásáért őt felelősség nem terheli. Nem tisztázott körülmény az, hogy miként tartsa be a jogszabályokat az elhelyezés tekintetében, ha objektíve nincs több szabad zárka.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolásában megállapította, hogy a felperes előzetes fogvatartásban volt, ezért az elhelyezése tekintetében a 16/2014. (XII.19.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 186. §-a az irányadó. Ennek megfelelően a zárkában elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy személyenként 10 m³ légtér és 4 m² mozgástér jusson egy fogvatartottra. A Fővárosi Főügyészség Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Osztálya is ennek megfelelően vizsgálta a felperes elhelyezésének megfelelőségét. Egyidejűleg rögzítette, hogy az Igazságügyi Minisztérium a garanciát biztosító okiratban 3 nm²-es személyes tér biztosításáról írt, hivatkozási alapja pedig ugyanezen IM rendelet 121. § (1) bekezdése volt.
- [7] Az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a garanciavállalásban szereplő feltételek biztosítását kell vizsgálnia az IM rendelet 121. § (1) bekezdése alapján. Ez a jogszabályhely azt írja elő, hogy a zárkában, vagy a lakóhelyiségben elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre 6 m³ légtér és férfi elítélt esetén 3 m², női elítélt és fiatakorú 3 és fél m² tér mozgástér jusson. A mozgástér meghatározása szempontjából a zárka vagy lakóhelyiség alapterületéből az azt csökkentő berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt terület figyelmen kívül kell hagyni. A személyes tér ennél több, ilyen esetben a berendezési tárgyak által elfoglalt terület levonására nincs lehetőség. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a bruttó 16,2 m²-es zárkák esetében a nettó alapterület 10,71 m², míg az illemhellyel csökkentett alapterület 14,45 m². Az egy főre jutó illemhellyel csökkentett alapterület 3,61 m². Ezáltal ténylegesen teljesült a garanciavállalásban rögzített vállalás, így a kereset jogalapja hiányzik.
- [8] Az elsőfokú bíróság megállapította azt is, hogy a per megszüntetésére nem volt alap, mert az Igazságügyi Minisztérium nem saját, hanem a ... és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága nevében adott garanciát többek között a felperes elhelyezésére is az
- [9] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyta helyben, hogy a felperes által az államnak külön felhívásra fizetendő feljegyzett kereseti illeték összege 15.000 forint. A másodfokú bíróság indokolásában rögzítette, hogy az I. rendű alperessel szemben a felperes részben az Igazságügyi Minisztérium által a brit hatóságok felé tett, a megfelelő mozgástér garantálásáról szóló nyilatkozat tényére, illetve az államnak a nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítésére vonatkozó kötelessége megszegésére alapította a keresetét. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a hivatkozott ígéret be nem tartása a brit hatóságok felé nem valósítja meg az állam részéről a felperes emberi méltóságának megsértését. Az Igazságügyi Minisztérium ugyanis önálló jogi személy, a nyilatkozatot nem a ... képviselőjében, hanem saját hatáskörében eljárva tette meg. Nincs sem jogszabály, sem jogügylet, amely az Igazságügyi Minisztérium ilyen jellegű nyilatkozataiért az állam helytállását megalapozná. A felperes egyébként sem léphet fel a nyilatkozatban foglaltakra hivatkozással, hiszen a nyilatkozatnak nem címzettje, arra jogot nem alapíthat. Mindezek alapján a felperesnek az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresete alaptalan.
- [10] A felperes a keresetét a közhatalmi jogkörben eljáró II. rendű alperes jogellenes személyiségi jogi

sérelmet okozó magatartására alapította, amelynek során a Ptk. 2:52. § (2) bekezdése alapján a perbeli esetben a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályait, azaz a Ptk. 6:548. § (1) bekezdését és a 6:519. §-át együtt kell alkalmazni. Közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség speciális feltétele, hogy a kár rendes jogorvoslattal és a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata útján ne legyen elhárítható. Az adott esetben jogorvoslat az lehetett volna, ha a 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 21. § (1) bekezdése szerinti panaszt nyújtanak be, de ez a túlsúlyfoltosság megszüntetésére, illetve az ebből eredő sérelmek megelőzésére nyilvánvalóan nem lett volna alkalmas.

- [11] A perindítást nem előzte meg a Bv.tv. 143. § (1) bekezdése és a 12/2014. (XII.16.) IM rendelet szerinti, a felperes által kezdeményezett és a II. rendű alperes határozatával elbírált kártérítési eljárás. Erre azonban érdemben nem volt lehetőség, tekintettel arra, hogy a felperes összesen 72 napot töltött előzetes letartóztatásban, amely olyan rövid időszak, hogy az alatt a sérelmezett körülményekre vonatkozó kártérítési eljárás lefolytatására és a kártérítési határozat meghozatalára nem kerülhetett volna sor, így a kártérítési ítélet, mint kötelező perelőfeltétel elmaradásának jogkövetkezményeit nem vonhatók le.
- [12] A jogerős ítélet indokolása szerint tévesen határozta meg az elsőfokú bíróság a mozgástér számításánál számított alapterületre vonatkozó jogszabályhelyet. A felperesre, mint előzetes letartóztatottra ugyanis IM rendeletnek nem a 121. §-a, hanem a 186. § (2) bekezdése az irányadó, vagyis a letartóztatottat úgy kell elhelyezni, hogy részére legalább 10 m³ légtér és 4 m² élettér jusson. Az élettér számítására pedig a 121. § (2) bekezdését kell alkalmazni, így megállapítható volt, hogy a felperes számára a II. rendű alperesnél a 4 m² területet nem biztosították. A felperes jogszabályban rögzített jogainak sérelmére vezető jogellenes magatartást a II. rendű alperes tanúsította, mert a felperest a meghatározott jogok a büntetés-végrehajtási jogviszony keretein belül illetik meg, amely a fogvatartott és a büntetés-végrehajtási szerv között jön létre. A büntetés-végrehajtási jogviszonyban a fogvatartottat illető jogok biztosítása a büntetés-végrehajtási intézet kötelezettsége, így megsértéséért is a büntetés-végrehajtási intézet felel; az I. rendű alperes közvetlen felelőssége nem állapítható meg.
- [13] A másodfokú bíróság megállapította ugyanakkor, hogy alappal hivatkozott a II. rendű alperes a Ptk 6:519. §-a alapján a felróhatóságának hiányára, azaz, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ebben a körben mérlegelte azt, hogy a II. rendű alperes köteles volt a felperes emberi méltóságát tiszteletben tartani, ugyanakkor a Bv.tv. 90. §-a értelmében a felperes befogadását nem tagadhatta meg. A II. rendű alperest két, az adott tárgyi feltételek között egyidejűleg teljesíthetetlen kötelezettség terhelte, egyrészt köteles volt a befogadásra, másrészt az elhelyezésről az emberi méltóság sérelme nélkül kellett volna gondoskodnia. Ebből következően nem állapítható meg a II. rendű alperes magatartásának felróhatósága, mert az adott helyzetben két ellentétes tartalmú jogszabályi kötelezettség mellett az általában elvárható magatartás fogalma nem határozható meg. A felperes elhelyezési körülményekre alapított igényét ezért az általános kártérítési szabályok alapján a felróhatóság hiányában kellett elutasítani.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelmek

- [14] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az alperesek kereset szerinti marasztalását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy a felperes embertelen, megalázó bánásmódban részesült a jogszabály által előírt mozgásteret (élettér) részére nem biztosították, ezt az ügyészség illetékes szerve tényszerűen megállapította. Felülvizsgálati álláspontja szerint az I. rendű alperes felelőssége megállapítható, mert az adott ügyben az Igazságügyi Minisztérium, mint a ... képviselője járt el, nem önálló jogi személyként nyilatkozott. Az ún. garanciavállalásban a ... nevében vállalt kötelezettséget a felperes megfelelő

elhelyezésére. Ez a garanciavállalás kétségtelenül nem csak a felperes személyére vonatkozott, de őt is érintette.

- [15] A II. rendű alperes felelősségét az előzetes letartóztatottakra vonatkozó jogszabályi rendelkezés alapozza meg, vagyis a szükséges alapterület 4 m² lett volna, ezt pedig semmilyen számítás alapján nem érte el a zárka alapterülete négy fogvatartott mellett.
- [16] Az alperesek a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Az I. rendű alperes hangsúlyozta, hogy a jogsértést a magánjogi jogviszony hiánya kizárja.
- [17] A II. rendű alperes előadta, hogy az I. rendű alperes garanciavállalásáról nem volt tudomása, a felperesre az egyik számítás szerint 2,67 m² terület, a másik számítás szerint 3,61 m² mozgástér jutott, az objektív lehetőségeinek keretei között kell gondoskodnia az elhelyezésről.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [18] A felülvizsgálati kérelem részében eredményes volt az alábbiak szerint.
- [19] A jogerős ítélet érdemben helytállóan utasította el az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet, amellyel a Kúria eltérő indokolás mellett értett egyet. A felperes helytállóan hivatkozott arra, hogy az Igazságügyi Minisztérium a 2012. évi CLXXX. törvény felhatalmazása alapján a ... képviselőjében járt el akkor, amikor a csatolt levélben garantálta - többek között - a felperes vonatkozásában hazai fogva tartása során a nemzetközi egyezményeknek megfelelő elhelyezést. Az európai uniós bűnügyi együttműködés, valamint az elfogató paranccsal kapcsolatos eljárás során az uniós közjogi jogviszonyok alanyai az államok, ezért az Igazságügyi Minisztérium önálló jogi szemmely mivoltától függetlenül, nem önállóan eljáró jogalanyként, hanem a ... képviselőjében járhatott el az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárásban. Nem volt megállapítható ugyanakkor az emberi méltóság megsértése azon az alapon, hogy a felperes elhelyezése a fogvatartása során nem a ... által a perbeli levélben garantált és a nemzetközi egyezményeknek megfelelő elhelyezéssel valósult meg. Egy levélben szereplő garancia, ígéret be nem tartása önmagában nem alkalmas a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése alapján az emberi méltóság megsértésére. A felperes emberi méltósága ténylegesen a fogva tartása során az elhelyezésének tényleges körülményei által sérülhet. Ezzel összefüggésben pedig a Kúria számos döntésében kifejtette, hogy a fogvatartás során a nem megfelelő körülmények biztosításáért az állam közvetlen felelőssége nem állapítható meg, azért a büntetés-végrehajtási intézet tartozik felelősséggel (Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6., Kúria Pfv.IV.20.451/2018/9.). Ezért a Kúria a jogerős ítéletnek az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasító rendelkezését a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [20] A II. rendű alperes felelőssége tekintetében ugyanakkor a Kúria nem értett egyet a jogerős ítéletben kifejtett állásponttal. A felperes keresetében a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja szerint kérte megállapítani a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése alapján az emberi méltóságának megsértését. A Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogsértés megállapítása objektív felelősségen alapuló, felróhatóságtól független szankció, amelyről - igény esetén - az ítélet rendelkező részében kell határozni. Ezért tévesen értékelte ebben a körben a másodfokú bíróság a II. rendű alperes kártérítési felelősség alóli kimentésének lehetőségét Ptk. 2:53. §-a alapján. Amint azt a Kúria számos döntésében is kifejtette, a személyhez fűződő jogsértés megállapítása akkor is indokolt, ha az elhelyezés körülményei a büntetés-végrehajtási intézetnek nem felróhatók (Pfv.IV.22.372/2011/9.), illetve a büntetés-végrehajtási intézet kártérítési felelőssége nem menthető ki arra hivatkozással, hogy befogadási kötelezettség terheli (BH2016.240., Pfv.IV.21.654/2015/11., Pfv.IV.21.244/2017/4., Pfv.IV.21.344/2015/6., Pfv.IV.21.778/2010/4.).
- [21] A személyhez fűződő jogsértés megállapításának nem feltétele a jogsértő felróhatósága, magatartásának jó- vagy rosszhiszeműsége. A kártérítési felelősség alóli kimentés csupán a személyiségi jog megsértése miatti kártérítési igény megítélése során nyerhet értékelést. A

másodfokú bíróság által megállapított felróhatóság hiánya az objektív jogkövetkezmények alkalmazását tehát nem zárja ki. Miután a perben megállapítást nyert, hogy a II. rendű alperes a felperes fogvatartása során nem biztosította részére a jogszabályban előírt mozgásteret, a felperesnek a jogsértés megállapítása iránt előterjesztett keresete alapos.

- [22] A Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján, akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt értvagyoni sérelemért. E rendelkezés értelmében a jogsértés tényén túlmenően további bizonyítás, így a jogsértéssel okozott hátrány igazolása - általában - nem szükséges. A felperes által igényelt sérelemdíj összege nem eltúlzott, annak mértéke a felperes fogvatartása során történt elhelyezésének körülményei által okozott, a köztudomás [Pp. 163. § (3) bekezdés] szerint is elfogadható hátrány kompenzációját képes biztosítani, így a kialakult ítélkezési gyakorlatnak is megfelel.
- [23] Ezért a Kúria a jogerős ítéletet ebben a körben a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogsértést a II. rendű alperes terhére megállapította, valamint a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján a keresetnek megfelelően kötelezte a II. rendű alperest sérelemdíj és a Ptk. 6:48. § (1) bekezdése alapján megállapított mértékű kamat megfizetésére.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

- [24] Ptk. 2:42. § (2) bekezdés, 2:51. § (1) bekezdés, 2:52. § (1), (2) és (3) bekezdés, 16/2014. (XII.19.) IM rendelet 186. §-a

Záró rész

- [25] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperes kérelmére a Pp. 274.§. alapján tárgyaláson bírálta el.
- [26] A felperes az I. rendű alperes vonatkozásában pervesztes, a II. rendű alperes vonatkozásában pernyertes lett, ennek megfelelően rendelkezett a Kúria a perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján, a felülvizsgálati eljárási költség összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (3) és (5) bekezdései alapján mérlegeléssel állapította meg. A részleges pernyertességre figyelemmel a le nem rótt első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illeték 50 %-át a felperes köteles megfizetni, míg a további illetéket az alperesek illetékmentessége folytán az állam viseli (6/1986. (VI.26.) IM rendelete 13. § (1), (2), bek., 14. §).

Budapest, 2020. szeptember 23.

Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, Dr. Pataki Árpád s.k. előadó bíró, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

S.K.

bírósági ügyintéző